sosialurin

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyritøkustjóri: Kristjan Dahl
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov

Blaðfólk: Randi Jacobsen - Dagny Joensen - Tórfinn Smith - Hilmar Jan Hansen - Justinus Eidesgaard

Útgevari, uppseting og prent: P/f Sosialurin
Bústaður: Argjavegi 26 Argjum

Postadr.: Postsmoga 76 110 Tórshavn
Telefon: 11820
Telefax: 14720

Skal - skal ikki?

Oddagrein

Í hesum døgum fer fram hektiskt fundarvirksemi í sambandi við enn eina bjargingarroynd í føroyska samfelagnum. Hesaferð er tað Faroe Seafood ella betri kend undir heitinum Fiskasølan, sum skal bjargast.

AV tí at lítið er líkið út ella er komið fram almennt um støðuna hjá fyritøkuni, ber sjálvandi illa til at siga nakað ítøkiligt, og tí verður nógv av tí, sum skrivað verður - tíanverri - bygt á gitingar ella óváttað tíðindi. Støðan er tann, at Faroe Seafood er við at fara á húsagang, tvs. at fyritøkan klarar ikki at forrenta síni lán. Tað skilst, at úrslitið er nógvar milliónir eftir reyv. Spurningurin er so, um lánveitararnir - kreditoramir - vilja vera við í eini ella aðrari saneriing. Teir eru Føroya Banki, Den Danske Bank og Hombrosbanki í Bretlandi. Roynt verður nú at selja burtur av ognunum fyri at fáa kapital. Hirshals er selt og óvist er við Grimsby. Síðani verður roynt at fáa einar 50 mill. kr. úr Framtaksgrunninum. Og skal hann uppi at bjarga eini søkkandi skútu, so verður helst kravt, at Faroe Seafood verður gjørt til nýtt felag.

HVAT heldur so Føroya fólk um henda spurning? Skal Fiskasølan bjargast ella skal hon ikki bjargast? Eingin ivi er um, at Den Danske Bank og Hombros Bank vilja gera alt fyri at fáa sínar kredittir afturgoldnar. Spurningurin er so um tað er rætt, at Framtaksgrunnurin, sum Føroya fólk eigur part í, skal skal vera við til at bjarga fyritøkuni til tess at hesir báðir fíggingarstovnarnir fáa sínar pengar aftur. Ella um Framtaksgrunnurin skal nokta at fíggja, soleiðis at hesir fíggingarstovnar mugu taka tey tap, sum talan nú er um. Og tá fara leverandørar o.o. eisini at missa pengar. Men tað er nú einaferð partur av spælinum.

HIN spurningurin er so, um Faroe Seafood í veruleikanum er av so stórum samfelagsligum týdningi, at fyritøkan fyri alt í verðini má bjargast, næstan kosta hvat tað vil. Her eru helst eisini ymsar meiningar. Vit vilja á ongan hátt undirmeta tað arbeiði, sum fólkini har gera og vita, at tey hava nærum havt eina ómøguliga uppgávu, tí fyritøkan megnar ikki at bera kapitalkostnaðin, soleiðis sum støðan er vorðin í samfelagnum. Men spurningurin er um ikki tíðin er farin frá slíkari stórari sølufyritøku og um ikki tað er rættari, at virkini hvør sær - tó við tøttum samstarvi - selja hvør sær! Hugsast kann eisini, at mong av teimum, sum nú starvast hjá Faroe Seafood eiga royndir, sum tey kunnu byggja á í nýggjari fyritøku/um. Tann brennandi spurningurin er um tað føroyska samfelagið aftur skal vera við til at bjarga- te. gjalda útlendskum fíggingarstovnum burtur úr einum falliti, teir sjálvir áttu at tikið á seg - og um Fiskasølan hevur so stóran týdning longur. Vit loyva okkum at ivast.

Sosialurin

Brent Spar fekk føroyingar at vakna

Um goymslupallin, hvat føroyingar hava sagt hesa vikuna um málið, hvussu leikur fer úti í heimi, hvat Shell heldur um øsingina, og hvat Greenpeace sigur

Tað skapti øsing í vikuni, tá tað kom fram her á landi, at Shell var í ferð við at sleipa goymslupallin Brent Spar á seinasta hvíldarstaðin við Rosemary banka.

Føroyingar raknaðu ikki so skjótt við, sum tey gjørdu í eitt nú Týsklandi, har ágangurin á Shell harðnar í hvørjum.

Seinasta nýggja um herferðirnar er, at Shell støðir hava mist 15 prosent av søluni, og orsøkin er heilt vist tey boykott, sum Greenpeace hevur mælt til.

Í Shell er samanhaldið innanhýsis ikki so gott. Stjórin í hollendska Shell sigur, at hann kann ímynda sær, at bretska stjórnin vil tingast um søkkingina av nýggjum, og ein annar talsmaður fyri Shell hevur boðað frá, at Shell fer at taka tingingarnar uppaftur og Brent Spar er framvegis á veg.

Øgvusligt altjóða trýst er lagt á Shell og bretsku stjórnina, og týski samveldiskanslarin, Helmuth Kohl, hevur biðið bretska starvsbróður sín, John Major, bera so í bandi, at Brent Spar verður ikki søktur.

Helmuth Kohl er ikki tann einasti, ið hevur vent sær til bretar. Fyrr í vikuni umhugsaði landsstýrismaðurin í umhvørvismálum, Eilif Samuelsen, um hann skuldi mótmæla beinleiðis hjá bretsku stjórnini vegna føroyingar.

Hann drálaði eitt sindur, tí upplýsingar um Brent Spar skuldu koma frá danska umhvørvismálaráharranum, Svend Auken, men tær vóru ikki komnar hósdagin, og tá kundi Eilif Samuelsen ikki bíða meir og sendi bretum sítt mótmæli.

Føroya landsstýri sigur í mótmælinum bretum frá, at tað er ónøgt við, at Brent Spar verður sleptur í dýpið, tí føroyingar liva tilfeinginum í havinum.

Sjónarmið føroyinga eru sostatt bæði komin bretum og dønum fyri oyruni, tí Svend Auken fekk fyrr í vikuni áheitan um at tala søk føroyinga, tá hann úttalar seg um málið. So fæst at síggja, hvat føroysku mótmælini muna.

Eitt stendur tó fast. Føroyingar fara ikki at senda verjuskip at hjálpa Greenpeace at steðga søkkingini, tí landsstýrismaðurin í umhvørvismálum heldur ikki, at hetta er rætti mátin at mótmæla.

Forkastiligt

Føroyskir havfrøðingar og fiskifrøðingar harmast saman við landsstýrinum um, at Brent Spar skal søkkjast.

Í Sosialinum hósdagin segði Jákup Reinert, fiskifrøðingur á Fiskirannsóknarstovuni, at tað er forkastiligt, at Shell ætlar at brúka havið til køst.

Hann nevndi, at fiskur hevur tað fyri at koma sær nær øllum, sum liggur á botni, og at Brent Spar kann skaða lívið, har hann kemur niður.

Arinið innan fyri føroyskt mark verður neyvan serliga stórt, tí Brent Spar fer helst at liggja á 2000 metra dýpi, og so djúpt ganga ongir streymar móti Føroyum, segði Jákup Reinert. Hann vísti á, at sømu fiskasløg verða fiskað á Rosemary banka sum innan fyri okkara mark. Talan er eitt nú um longu, stinglaks og langasporl.

Professarin í lívfrøði, Arne Nørrevang, sum er ráðgevi hjá oljuráðleggingarnevndini í umhvørvismálum, segði við Sosialin í gjár, at føroyingar eiga at mótmæla, at Brent Spar verður søktur. Tí verður hann tað, hevur Shell skapt fordømi, og so kunnu onnur oljufeløg koma og krevja, at tey skulu søkkja sínar oljupallar. Tað er ikki pallurin sjálvur, sum er vandamikil, men sjálv ætlanin at søkkja hann, segði Arne Nørrevang.

Uppblást

Shell í Føroyum kom eisini í andglettin, tá tíðindini bórust um Brent Spar. Hjarnar Djurhuus, stjóri, helt fyri við blaðið hósdagin, at tað er Greenpeace, sum hevur blást málið upp, men hann gjørdi samstundis vart við, at hann er ímóti dálking, sum kann skaða føroyskt umhvørvi.

Hann ætlar kortini ikki at gera vart við hesa støðu sína hjá hægri Shell-myndugleikum. Til tess hevur hann ov lítlan kunnleika um, hvat akkurát er umborð á Brent Spar.

Almennar upplýsingar siga tó, at umborð á Brent Spar eru 50,7 tons av olju, 30,0 tons av geislavirknum burturkasti, 13,8 tons av zinki og 13, 5 tons av kopari.

Hetta verður mett at vera ríkiliga vandamikið fyri umhvørvið á staðnum, um Brent Spar t.d. verður sprongdur, og tí eru mótmælini so hvøss frá Greenpeace, sum afturvísir pástandin hjá føroyska Shell-stjóranum um, at felagsskapurin skal hava blást málið upp.

- Hetta er álvara, og Brent Spar er ein hóttan móti umhvørvinum, segði Janus Hillgaard frá danska Greenpeace við Sosialin hósdagin.

Og Shell-stjórin svarar aftur, at hann skilir ikki rættiliga øsingina, tí bretar høvdu neyvan givið loyvi til at søkkja vandamikið burturkast á egnum øki, um teir vistu, at tað hevði skaðiligt árin á umhvørvið.

Tað sama sigur upplýsingartænastan hjá danska Shell. Hon vísir til eina drúgva frágreiðing, sum er gjørd um søkkingina, áðrenn bretar tóku avgerð um at geva Shell loyvið.

Tá bretar hava mett, at tað er rætt, so kann tað ikki vera serliga skeivt, halda tey hjá danska Shell.

Føroyingar verða so at bíða eitt sindur enn, áðrenn greitt verður, hvørjum málið um Brent Spar endar við.

Shell kann vera so mikið trýst nú, at tað sleppur ætlanini - men tað er ikki víst. Hinvegin veit Greenpeace í Danmark at siga, at Brent Spar endar í dýpinum umleið tann 24. juni, um alt ikki gongur eftir ætlan.

uni